

Livsviktig information om Addisons sjukdom

Vår nya symbol.

Om du ser denna symbol, då vet du
att personen som bär den har Addisons sjukdom
och kan komma att behöva
Solu-Cortef I.V. och dropp med koksaltlösning.
Snabbt. Det kan rädda liv!

Läs mer om Addisons sjukdom!

Information och rekommendationer från Svenska Addisonföreningen.
Mer information hittar du på www.addison.se

Vad är Addisons sjukdom?

När binjurebarken sakta upphör att producera kortisol, aldosteron och DHEA blir man allvarligt sjuk och detta tillstånd är livshotande om det inte upptäcks i tid.

Utan kortisol kan man inte leva. Addisons sjukdom är kronisk och det innebär att man måste ersätta de hormoner man inte har för resten av livet. Addisons sjukdom orsakas oftast av autoimmunitet, men kan även uppstå på grund av andra mindre vanliga orsaker*.

En normal ersättningsdos för kortisol är ca 15 - 30 mg hydrokortison per dag uppdelat på två - tre doser. Störst dos på morgonen. En ersättningsdos för aldosteron som styr salt och vattenbalansen och därmed blodtrycket är 0,05 - 0,2 mg Florinef fördelat på 1 dos varje dag för resten av livet. Vissa ersätter även DHEA, som omvandlas i kroppen till bland annat östrogen och testosteron. En Addisonssjuk kommer att kunna leva ett ganska normalt liv, men vid sjukdom måste man vara extra aktsam med den Addisonssjukes medicinering.

Vad är en Addisonkris?

En Addisonkris kan uppstå när den Addisonssjuka är i extra fysisk och psykisk stress, av olika anledningar. Den Addisonssjuka behöver då mycket mer kortison än den normala dygnsdosen. En Addisonkris kan utvecklas snabbt och är ett mycket allvarligt tillstånd. Den Addisonssjukes symtom är att blodtrycket sjunker, den sjuka kräks oftast, blir snabbt omtöcknad och kan i värsta fall få cirkulationssvikt med hjärtstopp.

* Läs mer om orsaker till Addisons sjukdom på www.addison.se

Vad kan orsaka en Addisonkris?

Allt som utövar extra stress på kroppen. Kräkning, diareé, feber, infektion, influensa, trauma brännskada mm kan orsaka en Addisonkris. Då måste en Addisonsjuk snabbt till sjukhus. En Addisonkris är ett livshotande tillstånd. Därför måste den Addisonsjuka omhändertagas mycket snabbt på akutmottagning.

Hur stoppar man en Addisonkris?

Den Addisonsjuka måste omedelbart, utan att man inväntar provsvar, få 100 mg Solu-Cortef I.V. och dropp med koksaltlösning! Därefter ytterligare 100 mg Solu-Cortef I.V. eller I.M. var 4 - 6:e timme och dropp under det närmaste dygnet. Successiv nedtrappning av kortison dosen görs inom några dygn till en normal underhållsdos med tillägg av Florinef.

Man skall alltid ge Solu-Cortef och dropp först, och behandla skada eller sjukdom direkt efter!

Man skall aldrig tveka att ge kortison till en Addisonsjuk!

Det är inte skadligt oavsett sjukdomsbild. Det finns en myt om att man skall vara restriktiv med kortison. Det är fel när det gäller Addisons sjukdom. Det kan för en Addisonsjuk vara helt livsavgörande.

Viktigt att känna till vid Addisons sjukdom

Vissa undersökningar och ingrepp kan vara farliga för en Addisonsjuk om man inte tillför extra hydrokortison. Vid mindre ingrepp kan det räcka med att personen själv tar extra hydrokortison-tabletter, men ibland behövs mer och då i form av Solu-Cortef I.V. alternativt I.M. Ibland behövs även dropp med koksaltlösning. Tag kontakt med en endokrinolog för mer information.

Coloscopi eller röntgen med kontrast

Dagen innan undersökningen

Kraftig laxering inför en undersökning kan innebära fara för en Addisonsjuk, som borde stå under uppsikt och öka sitt kortison efter rekommendationer från en endokrinolog.

Straxt innan undersökningen

100 mg Solu-Cortef innan undersökningen och sedan dubbel dos hydrokortison-tabletter efter vid tid för den vanliga dosen, för att sedan återgå till normal dos.

Endoskopi och gastroskopi

100 mg Solu-Cortef bör ges precis innan undersökningen och dubbel dos hydrokortison-tabletter efteråt vid tid för den vanliga dosen, för att sedan återgå till normal dos.

Vid operation

100 mg Solu-Cortef I.V och dropp med koksaltlösning

innan sövning, för att sedan få kortison i droppet under operationen. Efter operationen, Solu-Cortef var 4 - 6:e tim och dropp tills det går att äta och dricka. Dubbel hydrokortisonablettedos de närmaste 48 timmarna med ersättning av Florinef för att sedan succesivt gå tillbaka till den normala dosen. Man bör alltid rådgöra med en endokrinolog före en operation.

Mindre operation med lokal bedövning

100 mg Solu-Cortef I.M. före bedövning.

Dubbel dos 12-24 timmar efter.

Borttagning av födelsemärken

Liknande mindre ingrepp brukar inte kräva extra medicinering. Vid illamående eller yrsel krävs dock extra hydrokortison.

Olycka med kroppskada

Om en Addisonsjuk får en allvarlig kroppskada är det viktigt att personen snabbt får i sig hydrokortison för att undvika chock. Ett brutet ben eller arm, liksom brännskada eller blödning, kan vara livsallvarligt för en Addisonsjuk. Ambulansteamet bör ge patienten Solu-Cortef och dropp med koksaltlösning redan i ambulansen. Hydrokortison och dropp är extra viktigt för den Addisonsjuka, för att undvika en Addisonkris med cirkulationsvikt.

När en Addisonsjuk kommer in akut med en kroppskada och dessutom är omtöcknad eller medvetlös, skall man alltid ge Solu-Cortef och dropp först, utan undantag, och ta hand om eventuell skada direkt efter.

Vid sjukdom och feber.

Vid Feber

Om patienten får feber skall kortisondosen höjas.

> 38° 2 x norm dos

> 39° 3 x norm dos.

> 40° kräver sjukhusvård

Om en Addisonssjuk inte får i sig vätska måste den sjuke uppsöka läkarvård, eftersom det kan behövas dropp med koksaltlösning.

Kräkning

Maginfluensa med kräkning är ett allvarligt tillstånd för en Addisonssjuk. Det uppstår stress på kroppen och om den Addisonssjuka inte får behålla sitt kortison är det livsviktigt att söka akut på närmaste sjukhus.

En Addisonssjuk som kräks mer än en gång bör åka in. Kräkning kan även vara ett tecken på en Addisonskris och i båda fallen är det livsviktigt att ge Solu-Cortef och dropp snabbt, helst redan i ambulansen.

Diarré

Det kan bli allvarligt för den som är Addisonssjuk. Om patienten dessutom kräks bör den Addisonssjuka åka in till sjukhus direkt. Även långdragna diarréer gör att en Addisonssjuk förlorar för mycket vätska och salter. Då behövs dropp med koksaltlösning och Solu-Cortef I.V. Personen i fråga skall inte vänta hemma för länge.

Influensa

Vi influensa med hög feber kan en Addisonssjuk behöva sjukhusvård och akuthjälp om den sjuka blir mycket påverkad. Vi rekommenderar vaccinering mot den årliga influensan och även mot pneumokocker.

Alla med Addisons sjukdom tillhör riskgruppen.

Infektion med feber

Vid en infektion med feber är det bara att höja dosen enligt info för feber. Om den Addisonsjuka känner sig mycket hängig trots ringa feber är det hur personen mår som gäller och dosen behöver höjas. Är febern mycket hög behövs även sjukhusvård.

Tydliga symtom

Vad kännetecknar en akut Addisonsjuk?

När en person kommer in akut, som inte har någon diagnos, men som visar på dessa symtom, kan det vara en pågående Addisonkris och patienten kan vara i livsfara:

Patienten kräks, har låg puls, är omtöcknad, hyperpigmenterad, har magsmärtor, huvudvärk, lågt blodtryck och feber. Addisons sjukdom upptäcks ofta på akutmottagningar.

Olika symtom

När en person söker läkare för symtom som trötthet, orkeslöshet, depression, yrsel, magsmärtor, huvudvärk, illamående och aptitlöshet borde det tas vissa blodprover för att utesluta Addisons sjukdom.

Är personen dessutom hyperpigmenterad, salthungrig och har förlorat sin behåring (gäller kvinnor), specifikt i armhålorna, då är det tydliga tecken på Addisons sjukdom. Ofta har personen andra autoimmunt relaterade sjukdomar. Diabetes mellitus, vitiligo, hypothyreos (Hashimoto), penicös anemi och celiaki.

Blodprover

P-ACTH och s-kortisol (morgon) och antikroppar mot 21-Hydroxylas i binjurebarken.

Svenska Addisonföreningen
rekommenderar denna amulett
som är framtagen speciellt
för Addisons sjukdom!

Information finns på baksidan av amuletten
om hur man behandlar en Addisonkris.

Amuletten finns att beställa
hos Svenska Addisonföreningen

www.addison.se

Ladda gärna ner vår Addison-guide-app
för iPhone och Android.

Information och rekommendationer från Svenska Addisonföreningen.
Mer information hittar du på www.addison.se